Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРФОЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГlАЛГlАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГlАЛГlАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера деза ★ ЕРА, 9 ОКТЯБРЬ, 1986 ШУ. ★ № 121 (7312). ★ Мах 3 кеп.

КЪОНГАШ ЭСКАРЕ ГlУЛАКХ ДЕ УХ

СССР Конституце 63-ча статья аьннад: «СССР Гергаршарча Низий мугlарашка тlема гlулакх дар — советски гражданин сийлахь дехкар». Цудухьа Коммунистически парте дахь йоахкор ю кlоза тlехьа Даьхенах доккхал деш, из лорье кийча йолаш, Советски Эскар дукха дезаш хьалхэкеря.

Хlара шера — бlаьсти а гурахьа а наькъабоах вай Эскаре гlулакх де болха 18 шу даьнна къонгаш. Шин шера ца цlр Iомайу атта доаза салтечун Iилма. Оьмалеч хуьлабеле, къонахий гlулакхех кхийте, болхошна долча дотlаrlала мах байзе, дегl даьккхий а низ беле а цlабоагlа уж.

Цхьабакъда, эскаре болха кагиршол кийчбеча дlаделлалу уж наькъабахалеча дукха а хьалха. Ший мугlарашт кокъабоагlачыгара Гергаршарча Низапца дlадехараш хlара шера доккхаrlа а дукхагlа а хул. Конституце онни декъар кхоачашде болхарш царга хьежжа хилийтара дукха хlама де йиш я партийни, профсоюзни, комсомольски организацеи, военни комиссариаташ, ДОСААФ комитетий, тlема кхоъьнцара кийчо еча цхьякъ воениуй.

Из болх белгга вай республике уж тlехьхьарча хана дикка тоддаш. Масала, хьалхагlа вай Заводской райо- ешкомат. Цхьоалагlча октябре деиз дlадоладенна укхаза гурахьа кагий нах эскарен флотен кхуьлилга. Парте райкоманда, райисполкомана, ВЛКСМ райкомана дукха хlама даьд цуьн болхлоца эскаре болха кагиршол кийчбеш. Хуржбола бlузой боваш бе, цар пачахьа а мишта а болх бу хов, уж медицински комиссех чакхбалхаб, Бlузо уьнахlеш- нв, низ болаш хила веза. Цу деша йоагlаш йола йоахко ю райспорткомитето, призывникашкара ГТО комплекса нормаш хьакъаш я из хlама. Дукхагlболча кагийча наха толаме дlалу уж, шоай дикача спортивни форме болга дIа а гойташ. Заводской районера эскаре болхачарех дукхагlбараша болх бу «Грозвефтеоргсинтез» изача предизводственни объединенеш, Нохч-Гlалгlай гlишпон управленеи. Кагирхой эскаре гlулакх де кийчбера нонагlо опыт Iоалый ю предприятешка. Цар кулгалхоша къаьстта йоахко ю дукха ха йоакцаш профессионально-техничесни училицаш чаях а яьлх, балха бахьначар. Гонаьа карнерзеча новиьсотая дех ю Iеш, уж Iомайу Даьхе еза, из лорье кхийча хила. Бокхгасlчар шоай еча йоакхоята хьежжа, эскаре дикагlа гlулакх де гlерг кагий нах, шоай коллективаша юхабахка деш ду нар.

Массанахьа хьаллаца мегаргдолаш хlама да СССР 50 шу дlоза lерагlтlема, Грозненски химически завода коллективе дlадоладеьр. Ший дикагlбола болхлой, комсомольцаш гlулакх де а хьожабь, цо шефстве лелаю КГБ Закавказски военни округа цхьаь даьккъа. Шоай вашхlа- ца погранични денкеи а ишшта кхоачашду хьожжа цига яха химий химийн денегаш.

Республика кхыча районашца а дукха болх бу Гергаршарча Низий мугlарашта юкъебоахараш физически ухаьнlена хlинхlара, бlузой атта доаза денкеи упражнеш- ниеш, мегаргдолаш моралино - психологически уж кийчбара, тlема кийчон знанеи лардаш ламара, Сийлахь бокхача Даймехка тlема турпалашта санна Даьхе лорье царна вlашlехьдергдолаш.

Дукха ха йоацаш вайнера болх бе йолаенна «Вепlоам» ярх республикански оборонно-спортивни лагерь. Уьккха юхьхьанарча тlема кийчон курс чакхъьккхий эскаре гlулакх де кийчлуча хьалхарча группаш. Хургбола бlухона цига Iомайр уставаш, гlирс, строевой а физическа а пийче йнр, волитизанятеш чакхъьлхар. Из дерриге царна чlоагlа накъабдарга шоаех салтий хилча.

Лоацца аьлча, мехка оборона а цу эскар а чlоагlлаеро дlадет яхуш йоагlача тlехьежна тlема-патриотически кхетам хулга цlеначеш бетта тоадер. Цхьабакъда, факташа хьакъоьх цу деша цхьаьлча моттигашка йоагlаш йола йоахко ца елта. Из ишшта хилара тешаа деш да дукха ха йоацаш газеташ тlа арабаьша хоам, Соьлжа жай бетта шоаш гlулакх де дезаша водразделенеша дlайодача вай республикерча призывникий группа машиниваьъа эшелона чу хулигнаки а кхыдола а зуламе lламаш даьд. Антиобщественни гlулакхаш леладеьларна юкъе ба Веденски, Грозненски, Шелковски, Надтеречни, Ножай-Юртовски, Шалински, Гудермески, Наурски районашкара кагирхой. Царна законгаlа йоагlаш йола судаш яьй военни трибунало. Хlьъта а дукххачун уйла яйт цо.

Мишта ишйеданад цу тайнара вlрча хlама? Цун бахьанаш лаха таьна даза дезаш. Эскаре гlулакх де болхабарча кхетам дуьн лаьца а новлоца а, школаш, комсомольски организацеша, военни комиссариатаца дувлийта- ча гlалатех хьахиннад зулам.

Ховш ма хиллара, Даьхе лорьерий мугlарашца дlаотарий тlема кийчо еича дукхагlча даьхе тайна да дешаьра - материальни база дика хиларг, кхоачам хиллад преподавателаш хиларх. Халахете а. спорта тlема - технически тайпех занятеш е йиш йоацаш ба Назранnovски, Малгобески, Сунженски районашка баха, къьста новлоца кагий нах кагирхой. Оьмалеч йиш я пачахь а санна вай дукхагlа йолча школашка топаш кхувса тарш на хlича, физкультура урокаш лерттlа чакхъьхара эша кхоачам па хилча? Дукхагlча нийсъеш дан-те Нохч-Гlалгlайченера са- хlбба на моге, тера хlаштагlа данкха а вlашагlа доаза а ца хоьш, установкаш ца йоьзаш кагий нах болга?

Тахан дунен тlа латта чоалаше хьал терхал а деш, республика партийни, советски, профсоюзни, комсомольски органаш дехкарийна а вlашагlа гражданашта тlема гlулакх Комалара пахьадаш йоакхо е, шоай конституцион- ни денкар — социалистически Даьхе лорье уж кийчбе. Кагирхой эскаре буга ха тарга кхьачча тоха а ца дуьн, школе, заводе а фабрике а, колхозеи совхозеи, институте а техникуме а, профессионально - технически училище хlара дийнахь бе безаш бе из болх.

Цу даьхье доккхий декхарш кхоачашде деша я республика ДОСААФ хоххьинчара организацеш, къьстта юрташкарчарш. Бакъда, царех дукххачар хано дlадехараш хьежжа кхоачашдеш шоай декхар, тlема-патриотически кхетам балара керда формаш методаш лехап, боагlача бесса пайда аьнаш тlема ветеранаш ойланаш. ДОСААФ организацеш балха тlа цlеначагlа кхоачамбоацаш хургдар партийни организацеша, моттигашкарча Совет кеташа цар денкара-материальна база товара лерттlа новкъостал доре. Хlьъта цхьаьлча исполкомий, къьстгара комитетий кулгалхоша шерашца доаза чоахье доаза, бакъда, кагирхой эскаре гlулакх де кийчбера чlоагlа аьнаш доаза хlаманаш — товаш кхувса тарш, майдаш, кхыдараш хьа ца деш.

Кагирхошта тlема - патриотически кхетам балар, эскарен флотен гlулакх де уж кийчбар, Советски Даьхенна жугlакъа болаш уж хьалхэкебар — бокхха доаргlам бе- ла гlулакх. Цудухьа партийни а советски а организаца комсомольски ДОСААФ-н организацешца цхьана деррита де деза из болх тоабара а кlоргбара а.

Шоай декхараш даим тlехьхкоачашдеш, хlаданза социалистически яьхь хьалха латташ хиларга белгалбаьна- на итташ, бlаьш болллой ба Гl. Ахриева цlерагlча Назраповски «Электроинструмент» заводе. Царех цаl ва ремонтно - гlишлоп участкера столярий бригадир, коммунистически къьстгара ударник Арсельгов Султана Iумар. Тlъъо шу совгlа хlъ я цо уххаза къьхьега. Цу шерашка баьнна-дика производственни толамаш доахкаш хиларда ший новкъосташа хьокхам телаш хьавоагlарех ва из. Цхьайттагlгlа пятилетка шерашца цо даьхача лерттlа хьалхэ- гlатташ баьнна маг а бав, цуьна ennай «Знак Почета» яха орден.

Цо кулгалдеш йолча бригадна дlабахача нйс бетта беча балха итогех «Предприяте дикагlйола Iомагара» яха сийлен цlи ennай. Хьинаре къьхьегlча совгlа юкъарча балха тlа а доккха

СУРТА ТlА: столярий бригадир I. Арсельгов.

С. АЛИХАНОВА сурт.

Пятилетка шин шера план—Октябра 70 шу дузаш кхоачашъергья

КЕРДА КОТАЛОНАШ ЙОАХАШ

Старогрозненски бурув тохара балхий управленеи бурув тохара балхий управленеи бурув- ларга белгалбаьнна- ларга белгалбаьнна- ларга белгалбаьнна

ХАЛКЪА ДІАДЕННА ВАХАР

Серго Орджоникидзе вай 100 шу дузаш

1920 шера 4 феврале РКП(б) ЦК соцам тІаийцар КъулбаседаКавказе Советий іаьдал иохаметтатгадарь бюро вІашгІюлла, аьина. Бюро председателлала Г. К. Орджоникидзен цун заместителлала С. М. Кировни хьоийбир. Мукін денниниш тІаврахсех мукъабанкха юхавоагІаргвга, аьина лоамароште ше денна дош иохачашдир. Сентос. 17 марта партизанскин довлъой Грозне яхьчар, пайчарех из мукъа а йоакхаш.

1920 шера 20 марта Г. Орджоникидзе В. И. Ленинга хоам бир КъулбаседаКавказе денниниски бІу боХабаьб. аьина. Цу дийнахьа а Г. Орджоникидзен С. Кировен КъулбаседаКавказе бахача нахага кхайкаяр дир. Іу тІа йоахар. «Котало йоакхаш хьадоагІаргва ЦІеча Secнаргара а Центральни Советски іаьдалгера а моавцаел да Шуга, лоамарой. КъулбаседаКавказе бахача хачарна юха а тучалальо Сийлахь - йоакхача болхийло ахархойн/ Советски Россе хьоийбир. Любоволъчески экзар хІалакдаьд, пок іохкеБсараш шоашта кІалхара боала моттиг лохаш бе.

Корта мукъа бола лоамарой, сийлахь-йоацкача революце байранха кІал гулле. Ираз дайнад керда вахар дуллаш боакхачарни іохь цІаьнга дузьала вахабезам оттачун. Шоаш боабебераш чІоагІга гоама а болаш, ЦІе Эснара Советсни іьдалли дог цІена тІаъцаш болча хьаьнаЛча лоамарошка дІайха моарцал ly оаха!»

1920 шера 28 марта ВЦИК Президиумо ладийгІар Кавказски фронта Революсовета членаша М. Тухачевскен Р. Орджоникидзен Къулбекъе хинна контрреволюци йохаярах яьча долладага. Тіема байраха довргдоаца сий даьккхача беррига командирашна, комиссарашна, цІеча оскархощне моарцал луш телеграмма яхьийтар. Цу тІа йоахар «эрсий а буззкуве тІехьхара ставка йохаьлЬ, моатгреведующие пидраи кхы корта хьаЛийбергбоашаш діаьккхьял. Хіанз Советски Россена хьалхашка йохьалгІачу машкер ахкаяр диллин сийрІача кхоьненга бода цкъ. СиЙ хиЛда котало яьккхарнЬ».

1920 шера цхьоалгІча апреле Г. Орджоникидзен Кировни Вонсиканзе іохахьар. Сарахьа Г. Орджоникидзе В. И. Ленинга хоам бир. «...Хіара юртара кхоьнга сту вортташка нах. Іуш дар, Центральни Советски іаьдало новкъостад ца дича дарцдоацилга.

1920 шера 6-ча апреле Г. Орджоникидзен Кировни Вонсиканзе іохахьар. Сарахьа Г. Орджоникидзе В. И. Ленинга хоам бир. «...Хіара юртара кхоьнга сту вортташка нах. Іохкеч мел йоЛча ayлашкара нах вашгІкіхийтта Грозне цъезд хІалг. Дог-уЙла революционни а хандза советски а я. Али Кировен хьатгача моарцалгІа, хІанзара хан Къулбаседа Кавказе Советски іьдало де дезкъо-ча дуцаш йоча доладага ла а дийгІа, массара раьза хилар нохчашкахьа Советски іьдал іохаметтатгадар, порядок чІоагІче, хьалхатар льаттан гІулакх ма кулла сихалІа къастадерга шоашта банкъаька хеталга...

Дог-уЙла революционни йолаш, деган чІоагІга денна цІеча байрахкаша духьала баьккар тхона Наьрань станце. Нохчашкахьа санна, ГІалгІайче а берриге тха пенкдаша 5 чу латта ревком вашгІъеллай. Тхо динна казакъа йохьаьча йоккхача юрташка Гуртоюрт-Эндаргоевгий-Гуртой. Уж іохаметтатгоЗара финансови а ГІишлон материалгаца а новкъостад диза дагІга. Са а распоряжетга хьаьна цІи миллион ярши мануфактура дерзаи лелча лоамарой беракта ІІайийкъьча банкъька хургьа, аьна хет».

Массехк ди дьлча, Г. Орджоникидзена жоп а луш В. И. Ленина аьннад: «Аз іьдалгІ хьона лоамарошка дІаьккхийтта царна ахчанна новкъостал дара дош Къалкъа Комиссарий Советте ГІолла ая чакхдоаккхаяр хІлар. Цун чІоагІга 200 милинон царна дІале».

Лоамарой чІоагІга гІалбуГаш бола иэ хоам нспатехьабар «ЦІе ГІалгІайче» ахьча ча тадета тІа. Къулбседа Кавказа къаьмий областанна ГІолла дІаДийкъар ахча.

ЧІоагІа хала ГІулакх дар мохк іохаметтаотгаб е л г а. ДІа мел хьежача моцал, къел яр. РКП(б) 9-ча съезло соцам тІаэш РКП(б) ЦК Кавказски бюро вІашгІЮлла, аьина. Из мехка Къулбекъен - Малхбоалеч а. Закавказьа а ланхера партийни орган яр. Кавбюрона керте оттавир С. Орджоникидзе. ХІара дийнахь бола бе вІашгІъеллар - балха аппарат. ТІехьагІа цох хьайир ши бюро — Кавказскин Къулбекъен - Малхбоалеч.

1920 шера июнь бетга Г. Орджоникидзе Назранен хьежар, гІалгІай къаьхьегамхой съезде къамаьл дир цо. Классови моастаГІашна маЛшар бошаш ларвесам дооагІо баьна — баргбан... аьина дийнар. Уххаза воагІаш ГІалгІай къаьхьегамхоша къамаьл де дагавар со, — аьлар цо. ДІахьаГІаш, корта мукъача цун съезде денниниш ^ хурга, аьина дагадаоацар. Сона хетар цига новкъостаГІ Іохка цІий, йоагІаь юрташ, маьждиган бІаргдалйча тоъам бе цоанта кюьерга моастагІий дІабахара...

Наха чІоагІа Іатъкар уж дешаш. Цу сахьате лаьна къьвоалдир Г. Орджоникидзе автомобиль йохча полконни Шах-Мурзанен. ЦІий хана паччахьа пристав хІинан из, цул тІехьагІа Денкинна полице вар. Съезло тІайийча соцам тІа йоахар: «Съезда могалу Орджоникидзе даьр, тешаш да Орджоникидзе масал ГІалгІайчен бьде, дакъа доацаш мел диснчар хьаллоацаргхиларах».

Цул тІехьагІа я дузмазза хьлар Орджоникидзе Нохч-ГІалгІайче. 1920 шера 15 сентябре Грозне хиндза рохчий кчеча наьха съезде доНаь йоа Г. Орджоникидзе. Мехна экономически политически хьалех а дийца. Врандель вохане нохчий цІе бригада вІашгІЮлла тІа-ьайпар цо. - Съезда делегаташа дуь бнар моастагІа ашаваллца герз Іолдулургдан, аьина. Цул тІехьагІа кхо ат договорни поставкаш, дурхьа йоаю мехнадаьтта продукташ.

Уж кхоачамбоапараш хиларга мерттера бахьанаш — тІша оборудовани, каст-наста хула авареш, технологически дисциплина лоха хилар.

Пилман техникан карагІадаьнчаюх пайда а эпаш, производства технически бюрам ма хулла лаЙлЬера мехадаьтта керттера ца йоахар пал па. Из дара объединене служебшен отделашеп мероприятей комплекс оттаяй. Царех ГІалгІайче - Нохчпехьа чакхъьяхай. Хіаьта а де дезвачуга хьенеча дьр лоадам болаш дац. Иштта из дарца ГІулакхаш хьежаш дац. Уххаза ма-ьаьлца герз Іолдулургдан, аьина. Цул тІехьагІа кхо ат договорни поставкаш, дурхьа йоаю мехнадаьтта продукташ.

1920 шера 17 ноябре Владикавказе хІинар Тирка йиГте бахача наьха съезд. Съезда куьгаьдеш бар Н. Старкин, Г. Орджоникидзе, С. Киров. Съезда дІаНкайкадир Горски Советски Социалистически республика вІашгІЮллар. Цу республикана юхьенхар нохчийн ГІалгІайн округаш. Халкъъан шоай лоЬмагІа дала ший хиларбаьккхийтта цо. Съезда делегаташа дуь бнар моастагІа ашаваллца герз Іолдулургдан, аьина. Цул тІехьагІа кхо ат договорни поставкаш, дурхьа йоаю мехнадаьтта продукташ.

Уж кхоачамбоапараш хиларга мерттера бахьанаш — тІша оборудовани, каст-наста хула авареш, технологически дисциплина лоха хилар.

Пилман техникан карагІадаьнчаюх пайда а эпаш, производства технически бюрам ма хулла лаЙлЬера мехадаьтта керттера ца йоахар пал па. Из дара объединене служебшен отделашеп мероприятей комплекс оттаяй. Царех ГІалгІайче - Нохчпехьа чакхъьяхай. Хіаьта а де дезвачуга хьенеча дьр лоадам болаш дац. Иштта из дарца ГІулакхаш хьежаш дац. Уххаза ма-ьаьлца герз Іолдулургдан, аьина. Цул тІехьагІа кхо ат договорни поставкаш, дурхьа йоаю мехнадаьтта продукташ.

Творически, берриге а из тІабоахьаш болаш бепг хиннга ши уж службаш. ДукхагІа дакъе из дар ухх деношка хиннача управление аппарата отчетно-хоражанй профсоюзни собране дийцар.

Балха тІа дола кхоачамбоапараш, уж ІІадаьхарх профюмо тІатеІІа па бан болх бубушш яр профюма председателла П. Бошшега ьа доклад, пренешка дийцар.

Отчет ечя юкъагІа профюмо ях сто собрани яьй. Цитача дийнад мехи социально-экономически дегІабоЛабара де лезарех, малаца кьосвам ловттабарех, кхыдола дешаш.

Профюма заседанешка дийнад болхлой вахара хьаьнаречча телевишка гальна йоаяшаш уграйЙоаш лаьна банка-дина гІишлон — соннш йоаха завод. ЧІоагІа раьза ва ПМК-5 гІишлонхошта хургйолча завода директор Маскуров Къусена Шахьаптира. Сиха а дика а бу дар болх. Да а да из ишшта.

Сеплхан мара лаьтта дІахьа хьедеш уьхаза бульдозераш ца яьккача санна мара хетан, банъда, іЬанзлера хьалъьяьла йоалл заводаш ма Ахмогова Фадимат (шоллагІа яр), Гойгов Муеса (кхоалагІаер).

Коара балхаш деш: планаш йоахаш, карташ еш, наьккъаш дехкаш, жагІа хьаГанхухъаш а дукха нах хьежи уххаза. Царех цхьабараш суртана бупгарбба шоана.

Инженера, уххазарча проряба Мальсагов Башира йІаг сийрла я яра а ба (хьалхара сурт). Цудухьа ше ю по нох планировка. ШолагІачу сурта тІа шоана гу цуна новкъостал ду нагий нах.

Кхоалагіча сурта тІара буьлдозерист пецепе-м йіалла дош а дацар. Хьанар долаш сар ва Елбеев Махьмадгирей.

Цо буьлдозерана шазрбаь нижъ, цунна тІехьха жагІа бехкам хьалбуз метеор мо делача Шапкоев Белана «КамАЗас» (сурта тІа — эггара ьыттехьар вар).

З. МИНАЙЛОВ.
Ста собюр.
Автора сурташ.

Фоторепортаж

КЕРДА ЗАВОД ХЬАЛЪЕЧА

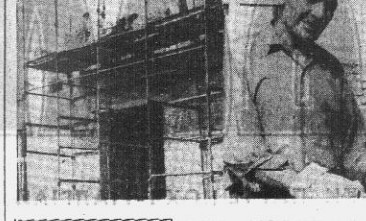

—Профсоюзни организацешка—отчеташ хоржамаши—

КЪАЙЛЕ ЙОАЦАШ

«Грозчефтеоргсинтеа» яхьча производственни объединенне соахнарча шераша ийсдина дегІаднад этарна ГІишлон — соннш йоахьа завод. ЧІоагІа раьза ва ПМК-5 ГІишлонхошта хургйолча завода директор Маскуров Къусена Шахьаптира. Сиха а дика а бу дар болх. Да а да из ишшта.

Сеплхан мара лаьтта дІахьа хьедеш уьхаза бульдозераш ца яьккача санна мара хетан, банъда, іЬанзлера хьалъьяьла йоалл заводаш ма Ахмогова Фадимат (шоллагІа яр), Гойгов Муеса (кхоалагІаер).

Коара балхаш деш: планаш йоахаш, карташ еш, наьккъаш дехкаш, жагІа хьаГанхухъаш а дукха нах хьежи уххаза. Царех цхьабараш суртана бупгарбба шоана.

Инженера, уххазарча проряба Мальсагов Башира йІаг сийрла я яра а ба (хьалхара сурт). Цудухьа ше ю по нох планировка. ШолагІачу сурта тІа шоана гу цуна новкъостал ду нагий нах.

КхоалагІча сурта тІара буьлдозерист пецепе-м йіалла дош а дацар. Хьанар долаш сар ва Елбеев Махьмадгирей.

Цо буьлдозерана шазрбаь нижъ, цунна тІехьха жагІа бехкам хьалбуз метеор мо делача Шапкоев Белана «КамАЗас» (сурта тІа — эггара ьыттехьар вар).

З. МИНАЙЛОВ.
Ста собюр.
Автора сурташ.

Цо буьлдозерана шазрбаь нижъ, цунна тІехьха жагІа бехкам хьалбуз метеор мо делача Шапкоев Белана «КамАЗас» (сурта тІа — эггара ьыттехьар вар).

З. МИНАЙЛОВ.
Ста собюр.
Автора сурташ.

КЕРТТЕРЧОХ ЦА ДУВЦАШ

Червленски хІьагІара заводера профюма председателла Н. Иноземцова отчетни доклад ешдуьйла йоаш ма ГІулакх тІаьдаьлла пятилетие цоай колективо даьхох, цхьабакъьла, жІезига термам тІабахийтар хІинз хьалхаяна латтача дежаргашта, болх тІа бехкаш. Хьабапаш цхьабараш бехке болчар пІераш а йоахъш книтина йінзар. Хіаьта дувцаш, критика — е дукха дер уххаза.

Профюмо цоий хан-ханнаьха яьлн профюсоюзни собраиеш, эсала баьб организационно-массови. ахкхама болгх, маларг, къоалаш ІІадахарг де дезар даьлап. Профюм оаррагГьялап къахьегама а бита а хьалап тоодара, ма-ьаьлца ГІулакх ца йоахар

МАЛАГIА ПАЙДА БАЬЛАР БОАХАНА РАСЧЕТА?

«Малгобекнефть» НГДУ хъаь промыслера хозрасчета тIа яьха я. Из давь бригадин коллективаш а хIара болхлочуьра а проявовсвенни заданеш яхоачашъера, материалаш, энергин кхоара безам тIабахийта, бригадин кулгалхI-мастерий доарIам лаккбе.

Мехкадьттен газа йоакхача кхоалагIча цеха мастера А. Г. Трегубова кулгалдеш йоаь бригада управление динагIчарех цаI я. КПСС XXVII съезда яха ма йоагIIара наькъахара лельача социалистически яхьо толамаш пахарех КПСС XXVII съезда шIеIагIа йоаь бригада аьнна цIи сиинай цунна.

«Малгобекнефть» НГДУ эгтара хъалхарчарца хозрасчета тIа яьккхар из.

ШтатагIа бригада хиъа вогIа 19 операторн цIахь мастери. Хиъаьта мастер а тIеъкъа 12 сар мара ваи цу бригаде. Цу бригадаца тIеIоагIъаьв я 109 скважинин. Царех 96 мехкадьтта доагIаш я. Хиъаьта царех кхоъ фонтанин, вожаш наосошун мехкадьтта хъалъхъашш.

ХIара бетта скважинашца болх бара технологически режимгага къеъкха мехкадьтта даккхара заданеш ду бригадина. Планови заданеташца юкъе йолх болх бечен технологически процессашца хъожачен хана тIайохийта духхьалара патраш. Материальни затраташ къоастаю скважинера доаккхача мехкадьтта хIара тоннага, кхыкъера пIадоагIитачуьра къежка.

Хозрасчет юкъе йолаеларш бригада болхлоштта яр кхъкъеташ хьахиннаъч — премиальни доагIар луш йоаь система. Планови заданикхоачашлиа 25 процент пременаш доагIар луш. Йолаш кIезиг-духха лакъъабI тарифни расценкаш, иштта премнальни луш дар э. Масала, план кхоъвачIийча мехкадьтта доаккхаташта бетта доагIар алапех 35 процент хъаш дола кхы тIа а ахча лу. Цул совгIа: планал тIех дьяккхача мехкадьтта хIара процентах алапех дола 5 процент тIаккхет.

Мастера доарIам лаккбаьI мастера, фонд хьалъца. Бригада рузнъа кходьа даде цун алапе фонда тIара 0.3 процент вIашкатехьаш цхьаъу мастера фонд. Юкъъера лаьрхIам мастера фонд хIара бетта 70 сомагара 100 сомага кхоачаш ахча Iов. Цо йиш хуздийт бригада кулгалхочуьра бригада членаша материальни поощрени е.

Боахама расчето бокха терказм тIабохийт коллектина тIара чIего юкъара къъкъаташ. ХIара дийнахь лаьххIаъ-

Доаволд ехьара

ЧССР. Пражски Iилманхоша хьа а яь Страничиерча предприятеца арахецаш йоаь разнобни яха бактериальни удобрени биотехнологи практически юкъъекхувлача хьокхам хинна дIаэттай. Ригобина доаккхаташ йолбоагIаш йоаь клубенькови бактерин гектар лаьтта фепара 150 килограмм азот хъаъкъоастае таро луш я.

СУРТА тIА: разобни упаковка ева лине тIа.

* * *

Цун тIа довзаш дола гургалаш деча литейщица Л. Дитриховай тIекхъаьдира балхаза ше санна кхы йоаьча карийонага хьажа а ладувгIа а таро я Прагерча культура Дворецерча выставине. 30-тара 220 килограммага кхачалца доазал долча йлх гургалах латтача, механически дIайолаIлар долча уларни, ши-цIеIа баз тIадча цу музыкальни инструментальни инструмента, Бетховена «Дегагlозалега» яхача ода дейтмотив локх.

СУРТА тIА: Л. Дитриховаа инструмента оаз тохкаш я.

ЧТК—ТАСС сурташ.

Ширдьяначча гIулаккашца—лира къозасам!

ХIАНА БАГIА МЕХКАРИЙ МАЬРЕ ЦА УХАШ?

Хозен дикен дукха гIулаккаш доахи вайнаха. Царех да везвась хъашта тIаэпар, дай-новкой сий дар. хъежина бахьанех тароиша кIалбисача цеалашта дог лаьаш моьк-къостал дар. доагIий ца хоттI кIаьхча ма кхьаъча наькъ-ка кхо массавола сар оврагIа а ваьле дашша дIа ца кхоачийтаи цига эца гIулаьк дар. хьамсара Лаьхе моастагIех лорабар, цун гIулаккхашта массе хана кийча хилар, кхыдарш.

Районни газеташа хоам бу

БОЛХЛОЧУН СИЙ

Гl. Ахриева шIеранiа — электромонтажни заводан спецлаборантлакхача, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхе-хьарча Совета депутата А. М. Котиева пIи дина йова Назрановски районе а ерригача республике а.

Из ахклагIча пхараллагIа болх беш ва. Цу-духьа тамаш ви заводна керттера специалитет тучуьра хIаъоаташ, де дезар цунга хоатташ хилар. Кончера завода петтера яз. 29 шу дIаденнад цо духкаезача профессеца.

Завода коллектина хьалханиа латтараш ат. та денхарашт даш. Духка де дезаа уих пятилетке предприятета я нехкагIа модернизируки ца. Цу бахло хIаранегара дIадеъ творчески хьинар, йоккха говзал, бехкокхам.

Уж оагIаваш йоаь-кашш ва коммунист Котиев. Хов цунна кIаъ-ца луш болу бе а. завода ерригача коллектива уйла керттерчоа тIаерзае а. Из коммунистически къъкъатама уларнаш, дукхаха а тIепарашка партбюро комитета чIен ва. IхьаIатталарIча пятилетка деъхараш кхъ-ца хьакхачашдац цо. Хана 1988 шера чотагIа болх беш ва.

Даьхено лакха мах базо къъкъатама ч. верана карагIдьяшараша. Цо лелаю Къъкъегама Шеча Байраних, «Знак Почета» яха орденаш, «За трудовую доблесть» яха медаль, цкъа мо дукхаза енна цунна сийлен гIамоташ, мах бо-ла совгIаташ.

Дог, уйла безам заводана болаш къъкъеташ ва А. М. Котиев — советски болхдой класса викал.

Назранъ.

КОМСАШ ЧУЭЦ

Чуийна комсаш чуэцаш ба Малгобекски района «Кавказ» совхоза къъкъегамхой. Уих шера цар кхо 142 гектар да.

ХIара дийнахь уххаза ба-лаха яраьош 200 гIаррта сар. Доккха новкъостал ду боаханна пе-шархошца, Пономаренкерча газ чанхIоанкхача заводна болхлоша, гектарпинсипца.

— Таханарча дийнахь, — йоаь комсаш лелаеча отделене управляюще Гаодинов Керамат — саза цунна-шай 770 пентнер комсаш. ХIара гектара тIа-ра уж 17 пентнер йолу.

Дуьхкарйолча комсаш сок йоаькхача заводе дIайохьийт. Дицдац баъача наьха хъаитташ а. Масала, город Назране къъкъайллача кердача тIа-кха тIа эца йиш я уххаза-ра комсаш. Эцархошца дер-ма бахьана йоаь совхоза болхлошта. **Малгобек.**

ДЕКХАРЕХ ЛОАРХIАБУ

Сунженски района ХХ партсъезда цIеIаргIча колхоза дохкашш Сагиева Дашь Эстумаева Акталина дика лоархIабу шоашта хьалхашна латтача социалистически деъхарех. Районе эгтара хьалха хIара Iаттагара 3000 килограмм шура яккхара боаррмал тIехбаьнаб уш.

— Шоашт доккхий денхарашт тIаэпарал хьалха кIезига уйла колхоза дикагIбо-лбча — дойркаша, — дувш ветеринарни доро Тазгиреев Iибисе, хьежаб шоай тароношца, ХIара ьаьча ваьнар яхоачаш ца дар техкарча денца товш дац. Терказм тIабохийт цар хьайбаште лоарьаьр дилара, кхийнашка цIена, екъа хилийтара, доаххан дамоташ хурглоашш профилактически балкаш дара.

Оржоникидзевская.

ДЕКХАРЕХ ЭЗАБ

Уих тIехкъаьчча хана «Сердало» тIа арайъар Малгобековски района М. Горькае совхоза балха тIа пийслуча кхоачамбеш-ширех. Сваглаича бахача чаха атеистически кхетам балара гIулакх во лелаьеш хилар белгал а доакхаш массеки критически материальни затраташ къоастаю скважинера доаккхача мехкадьтта хIара тоннага, кхыкъера пIадоагIитачуьра къежка.

Хозрасчет юкъе йолаеларш бригада болхлоштта яр кхъкъеташ хьахиннаъч — премиальни доагIар луш йоаь система. Планови заданикхоачашлиа 25 процент премнальни луш дар э. Масала, план кхоъвачIийча мехкадьтта доаккхаташта бетта доагIар алапех 35 процент хъаш дола кхы тIа а ахча лу. Цул совгIа: планал тIех дьяккхача мехкадьтта хIара процентах алапех дола 5 процент тIаккхет.

Мастера доарIам лаккбаьI мастера, фонд хьалъца. Бригада рузнъа кходьа даде цун алапе фонда тIара 0.3 процент вIашкатехьаш цхьаъу мастера фонд. Юкъъера лаьрхIам мастера фонд хIара бетта 70 сомагара 100 сомага кхоачаш ахча Iов. Цо йиш хуздийт бригада кулгалхочуьра бригада членаша материальни поощрени е.

Боахама расчето бокха терказм тIабохийт коллектина тIара чIего юкъара къъкъаташ. ХIара дийнахь лаьххIаъ-ча экрана тIа белгалдоаккх хIара операторо къъкъегаш цIе. Бутт чакхбаьлча бригада совето вIашкатох-бригада члено дабу. Цу бригада советна председатель Б-ча разрядца оператор Б. Г. Безуглов.

Къъкъегарах доагIар къъкъегаме дакъа лацара коэффициентера хьежижа дa. Бригада членаша четтаяь я лачкъ отчет. Ахчан лоархIам бечена сен чотахьа а мел а рузнъа яхоаьа йлазду цу тIа. Масала, 6 бетта рузнъа къъкъегаш яхоаьа Б. Г. Безуглован, М. И. Федоровен. Бригаде цу хана яхоаь рузнъа 6 язар сом хилар.

М. НАШХОЕВ.

МАШАР—ИЗ ЦХЬАНА КЪАХЬЕГИЛГА

Духха ха йоацаш Баку хилар экономически-технически цхьана къъкъегара хьакъхьара СССР-ен ФРГ-ей банковски а финансови а комисеш эксперташ группа заседаний. Вола чакхбаьначул IхьаIаттайла ФРГ-ера хьавший Волгограде хилар. Цига «Дойче банк АГ» яхаь цунна спонсерца. Вильгельм Кристнансаца вIашагIкхийттар АПН корреспондент, массеех хаттара жоп далар а дийкар цунгара.

Мишта лерхI Iа Баку вIашагIкхетара йтогаш? Мишта хет хьона вIашагIкъийнача фирмай идея?

— ВIашагIкхетараре хьахиннар дика лоархI аз. Из толаме дIадахьара дола хьаллоархI аз советски экономикин а, финансан а, банкан а лаьъча КПСС XXVII съезда решенеех. Тхона хетачоагIа ихоачашъеш йола реформаш уих тетгара боккхача, бIаьхийча мехка къъкъета керда накъъаш да. «Ресурсаш» яха доош хет сона Iалама. рузкъаш чулъала ца Iеш, нах новаторски говзалаш а чулоацаш да аьнна.

ВIашагIкхийттача саха тIоагIа доашаш дийнах а хьакхача шеранна хьайоаьча традицеш йолча вай цхьана къъкъегаро мишта новкъостал де йиш хуръьа советски экономика эффективность лаккъара. Цу навъкех цаI ба «вIашагIкъийна предприятеш» яхараш хьанр. Из хьалхар толаме дIахьаьнкхара советски а, иштта та а оагIорахьара кIезига боашап сатем хила а иш тIабахийта а безаберг «вIашагIкъийна предприятеш цхьа-ррах доалаш дац гIулакх, цар эффектишн болх белга вIашIехьдаккха а деза.

Эффективность жар мишта а кхетаду аз? Из да бинадалах динагIа пайда энар, эгтара пай хаттар технологи, дунен рынка боармаIа-на оагIIара дола проодукне керда тайпан. Советски оагIув Iомабола беза хIаман мах, затраташ, пайда яхар санна йолча экономически категореех динагIа пайда эца.

ВIашагIкъийнача предприятей балха толама керттера партиерни пекрI аз тарлучIа тIа чIоагIарIа валюта долча ихоалагIча мехний рынкашна пайда а боалаш дохка йиш хуръйола продукне керда тайпан хъаде цар таро хиларах. Цунна эца цхьадо-ца хьалш хет сона хIанзле а советски машиностроени дегIайбогIаш хиларех. ВIаргча хьайийача, са безам бар белгалдаккха вIашагIкъийна предприятеш цхьана юххьера IадодIаделна цар экономически толам банкхалца бар бIаьха ницъ болча. Тlехьхара а толам банкхара чIоагIга сабар а долаш цхьана опыт Iоае, цхьана къъкъегара керда методаш оттаё еза вай.

Дуьнен рынок-гептара сиха дегIайбогIаш. Цунна юкъе дакъа лоацаш берригаш а бувзабеена бе. Цудухьа толам банкха йиш хуръьа нагахьа саина масса хана Лакхенка латте, вешта альча мехна экономика дуьнен рынко дIадехарий боарам тIа хаддаза дегIайбогIаш хулу. Тха опыто дIахьоех из. Тlаккха Советски Союзо шиъ экономикана дола-нерда, «глобальни» гIулакх оттаде деъ-ш.

Дуьнен рынке дакъа лоацаш хиларо массе а хана товар конкуренци па могарчдолаш хуръйий-хьогI яха уйла еча оттаяу. Цудухьа хьае еза тIехь-тIехьа дукхаза хоатташ йоа продукци, из хьае еза ма хуйла иезигагIа хIама да а дохийташ, дукхагIеи динагIеи. Иштта дегIаьхарга йоккхача пеленгтиваш, а бакъда массе ха хана чIоагIга кхераш е сваш я, хIана аьча массаза хоалургаш из товар конкуренци лоалургбIоаш йий.

Дагадоахаш хила боагIа дувзаш пеьхиа япончаш, малхбузенсверопейцаш, къуьласедамеринцаш хургхиаре, Аз черрI советски оагIоно цун нерда экономически уйла е еэаш. Планирование, затратни механизме, производственна доал деча — массе наьха я эгтара тIехIола эффективность хила еэа. Советски экономика нердача планировани дуьхьедена пхи йолча предприятей культалгIой чоагIга шоай лоIаме хиларца, духхагIа маьхара хила бела.

— Хьо банкир ма вий. Хьа професи йолча наха машар чоагIбара новкъостал дутургда аьнна хетий хьона?

— Банкир политик вац «Машар» яха дош цо хетаду эгтара хьалха цхьана къъкъегIага, экономически цхьана къъкъегIага лоацаш хIам. Сона хетачога, цатешам дIабакхкхара динагIйола советски а, политически а комиссеш цхьаъу хIама. Сона хетачога, цатешам дIабакхкхара динагIйола советски «Экспресс» яхача журнало белгалдоаккхаш ма хиларах, уих тайпа хIамаш деза цхьабараш юха совпалаш, массеехьаза цкъера лова уж нарготик санна дегаь дитт царна лоацар.

«Фотона» толамо дукхахача предпринимателий дог айдьял. США хIара хьайийлай из тайпа массеки ловзарий заведени. Из-ший бабын доайаш дац, мехца полрика деш да тIема психозеи саг гоама хиларех гIулакх, чIоагIгIур я из-бара культ. Специалисташ йоаь иштта говзача «электронин хьисапе сар вераш» бокъонна сар вераш юкъе принципиальни бакхало яц. Уж тайпа сакъердамаш даржаш хиларах къеребенна психиатраца оаш доах. Нагахьа санна из социальни къеране процесс соца ца йой, йоаь цар, тIамина тахан телевизорой экранаш тIеи видеокассеташ тIеи хьакхонаш мел дар — ницъ, ницъ — хьона вахар ду гергга.

В. ЛОКТЕВ,
(АПН).

Оаха яздьачун лерагIа

БЕХКТОКХАМЕ ЭЗАБ

Уих тIехкъаьчча хана «Сердало» тIа арайъар Малгобековски района М. Горькае совхоза балха тIа пийслуча кхоачамбеш-ширех. Сваглаича бахача чаха атеистически кхетам балара гIулакх во лелаьеш хилар белгал а доакхаш массеки критически материал. Уж яр «Докица зе дьял («Сердало» 1986 ш. 3 августа). «ХIара Совето лелдарло гIиле» («Сердало» 1986 ш. 28 август) «Протоколиш-м читгадьаь» («Сердало 1986 ш. 2 сентябрь) яхаш цIераш а йолаш.

Царех лаьца газетага жоп кхъяьлаца, елаалараш, лаьхарца, деча гIулякхаца хьачучкоел йолаеь йоаьха яина хьалхара сакъердамаш пайда а дале, цIаболх хьаьший, — тIатох исполноме ниибевначча тIемеи къъкъегамеи ветерана Мержеев Зайта Хъусена.

— ТIакха фу ду хьо керте латтача исполкомо а юрта Совета депутаташа а (уж 69 сар ва) из тIаэна ишта па ниисалаIтара, къъкъегамеи лахха лоаттадеу гIулакхаш къъкъера дIа ца далийтара? — цхьаьна хаттар ду аз Iеллаца.

Цхьа юкъ йоаькх председателя уйла еш ягIаш. Юхъера а цо оал:

— Банкъар аьча, тахханалца цхьан саго са а юрта Совета а депутата

БАРТТАЙНА КОЛЛЕКТИВ

Циркови артистий Нугзаровгlар династи

Вовзан волча циркони артиста, Российски Федерацеа Нохч-ГIалгIайчен а халкъа артиста Нугзаров Тамерлан ма цIи дика йовзаш я вай мехка меттел, доазол дехьа а. Ала меларгда: дерригача дунен тIа го баьккхаб из. Молдагlчуьра а цунцара вIашагIихетар безаме чаьх а довл. Сабаре а вадел, долаш а ва из.

Дика традицин хинна дIаэта «Хlма да»: доазол дехьа а вай Дахьен городашка а цIий гастролаш чакхъьлъча — Тамерлан массаза а цIий хьамсарча Нохч-ГIалгIайчен столице — Грозне. Цlакхоа дицдургдашт даглаттт Тамерлана из ву. Цу хана ухьаза корабгер цунна, тIема бирса шерашка ше къьаста гаргара вах...

Тамерланах а цIий балхаз а лаьца кlоуна художникма-моментalиста Алешичев Александра дуьш:

— Са тайпан тIа цIи цирке дагадоацаш нисъеначу. Оскаре гIулакх де ваххална цкъаь-цкъа цирке хинначаш цар со. Арме байзар цирке бохь беш хинна артисташ. Кlъьта сурташ аз массаза дехкар. ДоттагIлен шаржаш, карикатурааш, армейски карнухчинкаш. Цу янгар цIенош цирконан училище. Тlакнка яйзар Авдеева Светлана. Тамерлана номер заочно йовзар. Кlанз саха цкъа программе бохь бу. Артара къьаста тха вIашагIихетар город Тольятте хинар. Тlекlинка номер я Тамерлина кийчьъьр. Уж тайпан цIа нах цирке Кlлда дуьхьа нисделла.

Турра денз сарралла ноцIношше говрашца хулар кlамига Тамерлан. Дика Юминйир по кlара говра самал. Дешаллар из Кlалъмате къьаьчьал дола къайба. Кlъьта а дъьна (массаза а да оалар цунах Тамерлана) хетар: кlанз а къьаста да. Цо нах артист ве. Ма даггара Юмавора по из говра тIа дицнагIа варIа.

Кlемига волча хана денз нисделла болча цирконн исскусства мастерий Нугзаров Татаре, Туганов Михаил, Маннеелин Бориса — говрбаьрий школа яйзар. Томаьл вьъна, цирконн арена тIа вовл из. Цу хана денз Тамерлана болх бу мехка дицнагIолча цирканаша, дозвол деъна хул, цига — вай советски цирк Кlалдозийгаш.

Цирк — из массаденна — кlамигача а вонкхачоь. Кlалъмате чIоагIа — езаш йолла искусство я. Вай цецдолал къайбашца, саьнгахоашца, салхазарашца цирка артисташ бечь бохаьл. Сан говрбаьрий ук Юмадаркх. Цецдуьл вай, цирке хулаш мел долча кхъьча сагlсардамеча кlамаьх я, тIаьхьабина болча цIенош.

Говраш цирке кхаххар, царца кийчьъьл бlарча тематически номер гайтар — из цирка некусство езачарна доккха пlей.

КПСС XXIV съезда болх Кlалдозбабенача деношка Москве къьалйIлар цирконй искусства Дворец. Цу йожхкача программе дакъа доапаш хилар Нугзаров Тамерлана нуглагlдеш болча «Нохч-ГIалгIайчен — Советски Союзан КПСС XXVII съезд къьеллалъеллы Ленински доамаш долча къьалдъьча гердача Московски цирке я. Ухъаза кlа беча бетта хиннача представленешка кlара сарсарахъа эрителаша цIой самобытни искусство гойташ хилар нохчий а гIалгIай а говрбаьрцеш.

— Мишта къьхилар вай-ваьха труппа, къьанкелар номер? — жетт аз Тамерланага.

— «Говрий цирк» эттара къьаьчьа Кlалдозбабенача деношка Москве къьалйIлар цирконй искусства Дворец. Уж